DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 1 mars 2005 *

I mål C-281/02,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, som framställts av Court of Appeal (England and Wales) Civil Division (Förenade kungariket), genom beslut av den 5 juli 2002, som inkom till domstolen den 31 juli 2002, i målet mellan

Andrew Owusu

och

N.B. Jackson, som verkar under firman Villa Holidays Bal-Inn Villas,

Mammee Bay Resorts Ltd,

Mammee Bay Club Ltd,

* Rättegångsspråk: engelska.

The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd,

Consulting Services Ltd

och

Town & Country Resorts Ltd,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden på första avdelningen P. Jann, tillförordnad ordförande, avdelningsordförandena C.W.A. Timmermans och A. Rosas samt domarna C. Gulmann, J.-P. Puissochet, R. Schintgen (referent), N. Colneric, S. von Bahr och J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: P. Léger,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören L. Hewlett,

med beaktande av det skriftliga förfarandet och efter att förhandling hållits den 4 maj 2004

med beaktande av de yttranden som avgivits av:

— Andrew Owusu, genom R. Plender, QC, och P. Mead, barrister,

— N.B. Jackson, genom B. Doherty, solicitor, och C. Thomann, solicitor,

— Mammee Bay Club Ltd, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd och Town & Country Resorts Ltd, genom P. Sherrington, solicitor, S. Armstrong, solicitor, och L. Lamb, solicitor,

— Förenade kungarikets regering, genom K. Manji, i egenskap av ombud, biträdd av D. Lloyd-Jones, QC,

— Tysklands regering, genom R. Wagner, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom A.-M. Rouchaud-Joët och M. Wilderspin, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 14 december 2004 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av artikel 2 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT L 304, s. 1 och — i ändrad lydelse — s. 77; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 14), enligt

konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 26) och enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde (EGT L 285, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 43) (nedan kallad Brysselkonventionen).

2 Begäran har framställts inom ramen för en tvist mellan Andrew Owusu, å ena sidan, och N.B. Jackson, som verkar under firman Villa Holidays Bal-Inn Villas, och flera bolag bildade enligt jamaicansk rätt, å andra sidan. Tvisten har sin grund i en personskada som Andrew Owusu drabbades av på Jamaica.

Tillämpliga bestämmelser

Brysselkonventionen

3 Av ingressen till Brysselkonventionen framgår att konventionen, i enlighet med artikel 293 EG, syftar till att underlätta ömsesidigt erkännande och verkställighet av rättsliga avgöranden samt till att i gemenskapen stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade där. I ingressen anges också att det för detta ändamål är nödvändigt att fastställa den internationella behörigheten för konventionsstaternas domstolar.

4 Bestämmelserna om behörighet finns i avdelning II i Brysselkonventionen. Artikel 2 i konventionen har följande lydelse:

"Om inte annat föreskrivs i denna konvention, skall talan mot den som har hemvist i en konventionsstat väckas vid domstol i den staten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.

För den som inte är medborgare i den stat där han har hemvist gäller samma bestämmelser om domstols behörighet som för statens egna medborgare."

5 I artikel 5.1 och 5.3 i konventionen anges likväl att talan kan väckas i en annan konventionsstat. En talan som avser avtal kan väckas vid domstolen i den ort där den förpliktelse som talan avser har uppfyllts eller skall uppfyllas. En talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden kan väckas vid domstolen i den ort där skadan inträffade.

6 Brysselkonventionen syftar dessutom till att förhindra att oförenliga avgöranden meddelas. I artikel 21, som rör litispendens, föreskrivs därför följande:

"Om talan väcks vid domstolar i olika konventionsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter, skall varje domstol utom den vid vilken talan först väckts självmant låta handläggningen av målet vila till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig.

När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, skall övriga domstolar självmant avvisa talan till förmån för den domstolen."

7 I artikel 22 i konventionen föreskrivs följande:

"Om käromål som har samband med varandra är väckta vid domstolar i olika konventionsstater och målen prövas i första instans, får varje domstol utom den vid vilken talan först väckts låta handläggningen av målet vila.

Annan domstol än den vid vilken talan först väckts får också avvisa talan på begäran av en av parterna, om dess lag tillåter förening av mål som har samband med varandra och den domstol vid vilken talan först väckts är behörig att pröva båda käromålen.

Vid tillämpningen av denna artikel skall käromåle[n] anses ha samband med varandra om de är så förenade att en gemensam handläggning och dom är påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar."

Den nationella rätten

8 En nationell domstol kan med tillämpning av undantagsbestämmelsen *forum non conveniens*, såsom den ser ut i engelsk rätt, avvisa en talan med motiveringen att en lika behörig domstol i en annan stat objektivt sett är bättre lämpad att pröva tvisten, vilket innebär att tvisten kan avgöras på ett riktigt sätt vid denna domstol med hänsyn till samtliga parters intressen och syftena med rättskipningen (House of Lords dom från år 1986, Spiliada Maritime Corporation mot Cansulex Ltd, 1987, AC 460, spec. s. 476).

9 En engelsk domstol som väljer att avstå från att utöva sin behörighet att pröva en talan med hänvisning till undantagsbestämmelsen *forum non conveniens* vilandeförklarar målet så att förfarandet, som på detta sätt skjutits upp tills vidare, kan återupptas om det till exempel skulle visa sig att den utländska domstolen saknar behörighet att pröva tvisten eller att sökanden inte skulle få en rättvis rättegång vid denna domstol.

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

10 Den 10 oktober 1997 råkade Andrew Owusu, som är brittisk medborgare med hemvist i Förenade kungariket, ut för en mycket allvarlig olycka när han semestrade på Jamaica. Andrew Owusu dök på en plats där vattnet nådde honom till midjan och slog huvudet i en sandbank under vattenytan. Dykolyckan resulterade i en fraktur på femte halskotan, vilket gjorde honom tetraplegisk.

11 Efter olyckan väckte Andrew Owusu talan i Förenade kungariket om inomobligatoriskt skadestånd mot N.B. Jackson, som också har hemvist i denna stat. Den sistnämnda hade hyrt ut en semestervilla i Mammee Bay (Jamaica) till Andrew Owusu. Enligt Andrew Owusu förutsattes det implicit i avtalet, vilket gav honom rätt att nyttja en privat strand, att stranden var någorlunda säker och befriad från dolda faror.

12 Andrew Owusu väckte också talan i Förenade kungariket om utomobligatoriskt skadestånd mot flera jamaicanska bolag, närmare bestämt Mammee Bay Club Ltd (nedan kallad tredje svaranden), som äger och driver stranden i Mammee Bay och som hade gett Andrew Owusu rätt att gratis nyttja denna, The Enchanted Garden Resorts & Spa Ltd (nedan kallad fjärde sökanden), som driver en semesteranläggning nära Mammee Bay och vars gäster också hade tillträde till stranden, samt Town & Country Resorts Ltd (nedan kallad sjätte svaranden), som driver ett stort hotell som är beläget i anslutning till stranden och som har tillstånd att använda stranden mot att det ansvarar för skötsel, underhåll och tillsyn av densamma.

13 Av handlingarna i målet framgår att en annan engelsk semesterfirare hade råkat ut för en liknande olycka två år tidigare. Även denna semesterfirare blev tetraplegisk till

följd av sin olycka. Andrew Owusus utomobligatoriska skadeståndskrav gentemot de jamaicanska svarandena grundar sig därmed inte endast på det faktum att de underlät att varna badande för de farliga sandbankarna under vattenytan, utan också på att de inte tog den tidigare olyckan på allvar.

14 Förfarandet inleddes med att Sheffield District Registry of the High Court (England & Wales) Civil Division (Förenade kungariket) utfärdade en stämning den 6 oktober 2000. N.B. Jackson delgavs stämningsansökan i Förenade kungariket. Den 12 december 2000 gavs Andrew Owusu tillstånd att delge övriga svaranden stämningsansökan på Jamaica. Stämningsansökan delgavs tredje, fjärde och sjätte svarandena, men inte Mammee Bay Resorts Ltd eller Consulting Services Ltd.

15 Såväl N.B. Jackson som tredje, fjärde och sjätte svarandena invände att den nationella domstolen saknade behörighet att pröva den del av talan som gällde dem. Till stöd för invändningen gjorde de gällande att tvisten hade starkare band till Jamaica och att domstolen i denna stat var behörig samt bättre lämpad att avgöra tvisten med hänsyn till samtliga parter och syftena med rättskipningen.

16 I beslut av den 16 oktober 2001 anförde domaren (i egenskap av Deputy High Court Judge i Sheffield (Förenade kungariket)) att det följer av dom av den 13 juli 2000 i mål C-412/98, Group Josi (REG 2000, s. I-5925), punkterna 59–61, att frågan huruvida Brysselkonventionens behörighetsbestämmelser är tillämpliga på en tvist i princip beror på om svaranden har sitt säte eller sin hemvist i en konventionsstat och att konventionen är tillämplig på tvister mellan en svarande med hemvist i en konventionsstat och en sökande med hemvist i tredjestat. Court of Appeals (Förenade kungariket) avgörande från år 1992 i målet In re Harrods (Buenos Aires)

Ltd (1992 kapitel 72), i vilket engelska domstolar med tillämpning av undantagsbestämmelsen *forum non conveniens* uppgavs kunna avstå från att utöva den behörighet som de har enligt artikel 2 i Brysselkonventionen, är därmed felaktigt.

17 Domaren (i egenskap av Deputy High Court Judge) ansåg att han saknade behörighet att själv ställa en tolkningsfråga till domstolen för att få klarhet i denna fråga, i enlighet med artikel 2 i protokollet av den 3 juni 1971, och konstaterade att han, mot bakgrund av de principer som tillkännagavs i domen i det ovannämnda målet Group Josi, inte kunde vilandeförklara målet i förhållande till N.B. Jackson eftersom N.B. Jackson har hemvist i en konventionsstat.

18 Oberoende av de anknytningsfakta som talan mot de övriga svarandena kunde tänkas ha till Jamaica ansåg domaren inte heller att han kunde vilandeförklara målet i den del som gällde dessa bolag, eftersom Brysselkonventionen inte tillät att han vilandeförklarade målet i den del som gällde N.B. Jackson. Ett sådant beslut skulle nämligen kunna leda till att samma faktiska omständigheter kom att prövas av domstolar i två olika stater med utgångspunkt i identisk eller snarlik bevisning med en påföljande risk för att domstolarna skulle meddela oförenliga avgöranden. Domaren i första instans konstaterade i enlighet med detta att Förenade kungariket, och inte Jamaica, var lämplig plats för rättegången och ogillade behörighetsinvändningen.

19 Såväl N.B. Jackson som tredje, fjärde och sjätte svarandena överklagade detta beslut. Court of Appeal (England & Wales) Civil Division konstaterade att de domstolar som är behöriga att pröva tvisten i förevarande fall är belägna i en konventionsstat respektive en tredjestat. Om artikel 2 i Brysselkonventionen skall tillämpas även i detta sammanhang måste talan mot N.B. Jackson väckas i det land där han har sin hemvist, nämligen Förenade kungariket, och det är enligt artikel 5.3 i Brysselkonventionen inte möjligt att väcka talan i Jamaica, där skadan inträffade, eftersom Jamaica inte är en konventionsstat. Det är inte möjligt att avvika från bestämmelserna i artikel 2 i Brysselkonventionen eftersom konventionen inte

innehåller några uttryckliga bestämmelser om ett sådant undantag. Enligt den hänskjutande domstolen har frågan om tillämpningen av undantagsbestämmelsen *forum non conveniens* till förmån för domstolar i tredjestater aldrig varit föremål för en dom av EG-domstolen, inte ens när en av svarandena har haft hemvist i en konventionsstat.

20 Enligt Andrew Owusu är artikel 2 i Brysselkonventionen tvingande, vilket innebär att den engelska domstolen saknar rätt att vilandeförklara målet i Förenade kungariket i den del som gäller en svarande med hemvist i denna stat även om den skulle anse att en annan domstol, i en tredjestat, var bättre lämpad att döma i målet.

21 Den hänskjutande domstolen har anfört att om denna uppfattning visade sig vara riktig skulle det kunna få betydande konsekvenser för andra hypoteser om exklusiv behörighet och litispendens. Domstolen har tillagt att en dom som avkunnas i England, vilken avgör sakfrågan och skall verkställas i Jamaica, i synnerhet i förhållande till de jamaicanska svarandena, kan komma att strida mot jamaicanska bestämmelser om erkännande och verkställighet av utländska domar.

22 Under dessa omständigheter beslutade Court of Appeal (England & Wales) Civil Division att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Är en domstol i en konventionsstat enligt Brysselkonventionen förhindrad att, med stöd av bestämmelser i den nationella rätten, avstå från att utöva sin behörighet att pröva en talan väckt mot en person som är bosatt i

konventionsstaten till förmån för domstolar belägna i en tredjestat när sökanden hävdar att domstolen är behörig att pröva talan med stöd av artikel 2

a) om frågan om behörigheten för domstolar i andra konventionsstater inte uppkommer,

b) om talan saknar annan anknytning till andra konventionsstater?

2) Om svaret på fråga 1a eller 1b är jakande, är den nationella domstolen enligt Brysselkonventionen alltid förhindrad att avstå från att utöva sin behörighet att pröva en sådan talan eller endast under vissa omständigheter, och i så fall vilka?"

Bedömningen av tolkningsfrågorna

Den första frågan

23 I syfte att besvara den första frågan skall domstolen inledningsvis ta ställning till om artikel 2 i Brysselkonventionen är tillämplig på en situation som den i målet vid den nationella domstolen, det vill säga när sökanden och en av svarandena har hemvist i samma konventionsstat och tvisten vid domstolen i denna stat har vissa anknytningsfakta till en tredjestat, men inte till en annan konventionsstat. Frågan huruvida en domstol i en konventionsstat enligt Brysselkonventionen är förhindrad att tillämpa undantagsbestämmelsen *forum non conveniens* när den är behörig enligt artikel 2 i denna konvention med anledning av att svaranden har hemvist i konventionsstaten aktualiseras endast i förevarande fall om den förstnämnda frågan besvaras jakande.

Huruvida artikel 2 i Brysselkonventionen är tillämplig

24 Inget i lydelsen av artikel 2 i Brysselkonventionen antyder att den generella behörighetsregeln häri, vilken uteslutande grundar sig på svarandens hemvist i en konventionsstat, endast kan tillämpas när det aktuella rättsförhållandet involverar flera konventionsstater.

25 Det är i och för sig riktigt att behörighetsreglerna i Brysselkonventionen endast kan tillämpas när det finns anknytning till ett annat land, vilket framgår av Jenards rapport om konventionen (EGT C 59, 1979, s. 1, s. 8).

26 Rättsförhållandets internationella karaktär måste emellertid inte nödvändigtvis bestå i att flera konventionsstater berörs, till följd av saken i målet eller parternas respektive hemvister, för att artikel 2 i Brysselkonventionen skall vara tillämplig. En tvist som berör en konventionsstat och en tredjestat, till exempel med anledning av att sökanden och svaranden har hemvist i den förstnämnda staten och de omtvistade omständigheterna ägde rum i den sistnämnda staten, är också av internationell karaktär. En sådan tvist ger nämligen, precis som målet vid den nationella domstolen, upphov till frågor i konventionsstaten vad gäller fastställandet av den internationella behörigheten för domstolar. Ett av syftena med Brysselkonventionen är just att besvara sådana frågor, vilket framgår av tredje skälet i ingressen.

27 Domstolen har redan tolkat behörighetsreglerna i Brysselkonventionen på detta sätt i fall där sökanden haft hemvist eller sitt säte i tredjestat och svaranden haft hemvist

i en konventionsstat (se dom av den 25 juli 1991 i mål C-190/89, Rich, REG 1991, s. I-3855, av den 6 december 1994 i mål C-406/92, Tatry, REG 1994, s. I-5439, och domen i det ovannämnda målet Group Josi, punkt 60).

28 Reglerna i Brysselkonventionen om exklusiv behörighet och uttryckliga avtal om domstols behörighet är för övrigt tillämpliga på rättsförhållanden som involverar endast en konventionsstat och en eller flera tredjestater. Så är fallet när talan avser sakrätt i fast egendom eller nyttjanderätt till fast egendom och parterna har hemvist i en icke fördragsslutande stat och tvisten rör egendom belägen i en konventionsstat (se artikel 16 i Brysselkonventionen). Så är även fallet när ett avtal om att domstolen i en konventionsstat skall vara behörig binder minst en av parterna med hemvist i en icke fördragsslutande stat (se artikel 17 i Brysselkonventionen).

29 Det är visserligen riktigt, vilket generaladvokaten har gjort gällande i punkterna 142–152 i förslaget till avgörande, att bestämmelserna i Brysselkonventionen om litispendens och mål som har samband med varandra samt om erkännande och verkställighet är tillämpliga på förhållanden mellan olika konventionsstater när det rör sig om förfaranden som har anhängiggjorts vid domstolar i olika konventionsstater eller domar som har meddelats i en konventionsstat och som skall erkännas och verkställas i en annan konventionsstat. Detta framgår uttryckligen av bestämmelsernas lydelse. Icke desto mindre kan de tvister som är föremål för förfarandena och domarna i fråga vara av internationell karaktär till följd av att en konventionsstat och en tredjestat är inblandade och av denna anledning leda till att den allmänna behörighetsregeln i artikel 2 i Brysselkonventionen skall tillämpas.

30 Mot uppfattningen att nämnda artikel 2 är tillämplig på rättsförhållanden som berör en enda konventionsstat och en eller flera icke fördragsslutande stater har svarandena och Förenade kungarikets regering åberopat principen om att fördrag endast binder parterna. Enligt denna princip medför Brysselkonventionen inga skyldigheter för stater som inte har samtyckt till att följa konventionen.

31 Domstolen nöjer sig med att konstatera att den omständigheten att en domstol i en konventionsstat pekas ut som behörig med anledning av att svaranden har hemvist i denna stat kan inte anses medföra skyldigheter för en tredjestat, även om tvisten helt eller delvis har anknytning till den sistnämnda staten till följd av tvisteföremålet eller sökandens hemvist.

32 Till stöd för uppfattningen att artikel 2 i Brysselkonventionen endast är tillämplig på tvister som har anknytning till flera konventionsstater har N.B. Jackson och Förenade kungarikets regering dessutom gjort gällande konventionens grundläggande syfte, nämligen att säkerställa fri rörlighet för domar mellan konventionsstaterna.

33 Det stämmer att artikel 220 fjärde strecksatsen i EG-fördraget (nu artikel 293 fjärde strecksatsen EG), på grundval av vilken Brysselkonventionen ingicks mellan medlemsstaterna, syftar till att underlätta den gemensamma marknadens funktion genom att införa behörighetsregler för därmed sammanhängande tvister och genom att de svårigheter som har samband med erkännande och verkställighet av domar inom konventionsstaterna i möjligaste mån undanröjs (dom av den 10 februari 1994 i mål C-398/92, Mund & Fester, REG 1994, s. I-467, punkt 11; svensk specialutgåva, volym 15, s. I-37). Det är för övrigt klarlagt att Brysselkonventionen bidrar till att den inre marknaden fungerar tillfredsställande.

34 De enhetliga reglerna om behörighet i Brysselkonventionen är emellertid inte enbart tillämpliga när det föreligger ett faktiskt och tillräckligt samband med den inre marknadens funktion, vilken per definition involverar flera konventionsstater. Domstolen nöjer sig med att konstatera att själva harmoniseringen av bestämmelserna om behörighetskonflikter samt om erkännande och verkställighet av rättsliga avgöranden i Brysselkonventionen för tvister med en utländsk beröringspunkt, utan tvekan syftar till att undanröja de hinder för den inre marknadens funktion som kan följa av att de nationella lagstiftningarna på detta område skiljer sig åt (se analogt, vad gäller harmoniseringsdirektiv grundade på artikel 95 EG, vilka syftar till att

förbättra villkoren för att etablera en inre marknad och för denna marknads funktion, dom av den 20 maj 2003 i de förenade målen C-465/00, C-138/01 och C-139/01, Österreichischer Rundfunk m.fl., REG 2003, s. I-4989, punkterna 41 och 42).

35 Av det ovanstående följer att artikel 2 i Brysselkonventionen är tillämplig i ett fall som det i målet vid den nationella domstolen, vilket inte rör förhållandet mellan domstolar i flera konventionsstater utan förhållandet mellan domstolar i en konventionsstat och en icke fördragsslutande stat.

36 Domstolen skall därmed ta ställning till om Brysselkonventionen i ett sådant fall förhindrar att en domstol i en konventionsstat, med tillämpning av undantagsbestämmelsen *forum non conveniens*, avstår från att utöva sin behörighet enligt artikel 2 i konventionen att pröva en talan.

Huruvida undantagsbestämmelsen *forum non conveniens* är förenlig med Brysselkonventionen

37 Domstolen konstaterar till att börja med att artikel 2 i Brysselkonventionen är av tvingande karaktär och att det, vilket framgår av artikelns lydelse, endast är möjligt att göra undantag från principregeln i denna artikel när detta uttryckligen medges i konventionen (se, vad avser den tvingande karaktären hos det regelverk om behörighet som har inrättats genom Brysselkonventionen, dom av den 9 december 2003 i mål C-116/02, Gasser, REG 2003, s. I-14693, punkt 72, och av den 27 april 2004 i mål C-159/02, Turner, REG 2004, s. I-3565, punkt 24). Det är emellertid klarlagt att upphovsmännen till konventionen inte tänkte sig att det skulle vara möjligt att göra undantag från konventionen med hänvisning till teorin om *forum*

non conveniens, trots att denna fråga faktiskt diskuterades vid utarbetandet av konventionen av den 9 oktober 1978 om Danmarks, Irlands och Förenade kungarikets tillträde, vilket framgår av Schlossers rapport om denna konvention (EGT C 59, 1979, s. 71, punkterna 77 och 78).

38 Iakttagandet av rättssäkerhetsprincipen, som utgör ett av Brysselkonventionens syften (se bland annat dom av den 28 september 1999 i mål C-440/97, GIE Groupe Concorde m.fl., REG 1999, s. I-6307, punkt 23, och av den 19 februari 2002 i mål C-256/00, Besix, REG 2002, s. I-1699, punkt 24), skulle inte helt säkerställas om en domstol som är behörig enligt konventionen kunde tillämpa undantagsbestämmelsen *forum non conveniens*.

39 Enligt inledningen till Brysselkonventionen är nämligen dess syfte att i gemenskapen stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade där, genom att införa regler som garanterar visshet i fråga om kompetensfördelningen mellan de olika nationella domstolar vid vilka talan i en viss tvist kan komma att väckas (domen i det ovannämnda målet Besix, punkt 25).

40 Domstolen har således fastställt att rättssäkerhetsprincipen bland annat kräver att de behörighetsregler som avviker från huvudregeln i artikel 2 i Brysselkonventionen skall tolkas på så sätt att en normalt välunderrättad svarande rimligtvis kan förutse vid vilka domstolar, utöver domstolarna i hans hemviststat, som talan kan väckas mot honom (domarna i de ovannämnda målen GIE Groupe Concorde m.fl., punkt 24, och Besix, punkt 26).

41 Tillämpningen av teorin om *forum non conveniens*, vilken ger den domstol vid vilken talan väckts ett betydande utrymme för skönsmässig bedömning vid avgörandet av

huruvida en utländsk domstol är bättre lämpad att avgöra tvisten i sak, påverkar emellertid förutsägbarheten hos behörighetsreglerna i Brysselkonventionen, särskilt artikel 2 häri, och till följd av detta även rättssäkerhetsprincipen som ligger till grund för konventionen.

42 Det rättsliga skyddet för personer som är etablerade i gemenskapen påverkas också. Svaranden, vilken som regel är bättre skickad att försvara sig inför domstolarna i den stat där han har hemvist, skulle i ett fall som det i målet vid den nationella domstolen för det första inte i rimlig omfattning kunna avgöra vid vilken annan domstol talan kan väckas. För det andra, för det fall en invändning har gjorts med hänvisning till att en utländsk domstol är bättre lämpad att pröva tvisten, skulle det ankomma på sökanden att visa att han inte kan få en rättvis rättegång vid den utländska domstolen i fråga eller, för det fall den domstol vid vilken talan väckts beslutar att godta invändningen, att denna domstol inte heller är behörig att pröva tvisten eller att sökanden i själva verket inte skulle få en verklig rättegång vid denna domstol, oavsett kostnaden för att väcka en ny talan vid domstolen i en annan stat och för förlängandet av fristerna i förfarandet.

43 Om domstolen godtog att undantagsbestämmelsen *forum non conveniens* tillämpades inom ramen för Brysselkonventionen skulle dessutom den enhetliga tillämpningen av behörighetsreglerna häri kunna påverkas eftersom denna undantagsbestämmelse endast erkänns i ett begränsat antal konventionsstater, trots att syftet med Brysselkonventionen just är att tillhandahålla gemensamma bestämmelser vilka skall tillämpas i stället för avvikande nationella bestämmelser.

44 Svarandena har vidhållit att de engelska domstolarnas skyldighet att pröva tvisten i sak i förevarande fall skulle leda till negativa praktiska konsekvenser. Invändningen gäller bland annat rättegångskostnaderna, möjligheten att få ersättning för utgifter i

England om sökandens talan skulle ogillas, logistiska svårigheter till följd av det geografiska avståndet, det faktum att målet i sak skall bedömas enligt jamaicanska kriterier, möjligheten att få en tredskodom verkställd i Jamaica och den omständigheten att det inte är möjligt att väcka regresstalan mot övriga svaranden.

45 Domstolen konstaterar att oavsett om dessa svårigheter föreligger eller ej, är denna typ av överväganden, vilka kan aktualiseras just inom ramen för tillämpningen av undantagsbestämmelsen *forum non conveniens*, av de skäl som angetts ovan, inte av sådan natur att de påverkar den tvingande karaktären hos den grundläggande behörighetsregeln i artikel 2 i Brysselkonventionen.

46 Med hänsyn till vad som anförts ovan skall den första frågan besvaras så, att en domstol i en konventionsstat enligt Brysselkonventionen är förhindrad att avstå från att utöva sin behörighet enligt artikel 2 i konventionen att pröva en talan med hänvisning till att en domstol i en icke fördragsslutande stat är bättre lämpad att pröva tvisten, även om frågan om behörigheten för domstolar i andra konventionsstater inte uppkommer eller om talan saknar annan anknytning till andra konventionsstater.

Den andra frågan

47 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i, för det fall domstolen bedömer att Brysselkonventionen utgör hinder mot att undantagsbestämmelsen *forum non conveniens* tillämpas, huruvida denna bedömning alltid gäller eller endast gäller under vissa omständigheter.

48 Av beslutet om hänskjutande samt svarandens och Förenade kungarikets regerings yttranden framgår att den andra frågan har ställts med tanke på fall av litispendens, när målet har samband med ett mål som har anhängiggjorts vid en domstol i en icke fördragsslutande stat, när det finns ett avtal om att domstolen i en sådan stat är behörig eller när det finns något annat anknytningsfaktum till denna stat av den typ som avses i artikel 16 i Brysselkonventionen.

49 Det förfarande som föreskrivs i artikel 234 EG är ett instrument för samarbete mellan domstolen och de nationella rättsinstanserna, genom vilket domstolen tillhandahåller de sistnämnda tolkningselementen beträffande gemenskapsrätten, vilka dessa domstolar behöver för att lösa de tvister som föreläggs dem (se bland annat dom av den 8 november 1990 i mål C-231/89, Gmurzynska-Bscher, REG 1990, s. I-4003, punkt 18, av den 12 mars 1998 i mål C-314/96, Djabali, REG 1998, s. I-1149, punkt 17, och av den 21 januari 2003 i mål C-318/00, Bacardi-Martini och Cellier des Dauphins, REG 2003, s. I-905, punkt 41).

50 En begäran om förhandsavgörande grundar sig dessutom på det behov som är knutet till den faktiska lösningen av en tvist och inte på utformningen av rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Djabali, punkt 19, Bacardi-Martini och Cellier des Dauphins, punkt 42, och av den 25 mars 2004 i de förenade målen C-480/00–C-482/00, C-484/00, C-489/00–C-491/00 och C-497/00–C-499/00, Azienda Agricola Ettore Ribaldi m.fl., REG 2004, s. I-2943, punkt 72).

51 I förevarande fall är det emellertid klarlagt att de faktiska omständigheter som avses i punkt 48 i förevarande dom inte föreligger i målet vid den nationella domstolen.

52 Det är därför inte nödvändigt att domstolen besvarar den andra frågan.

Rättegångskostnader

53 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

På dessa grunder beslutar domstolen (stora avdelningen) följande dom:

En domstol i en konventionsstat är enligt konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde, enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde och enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde förhindrad att avstå från att utöva sin behörighet enligt artikel 2 i konventionen att pröva en talan med hänvisning till att en domstol i en icke fördragsslutande stat är bättre lämpad att pröva tvisten, även om frågan om behörigheten för domstolar i andra konventionsstater inte uppkommer eller om talan saknar annan anknytning till andra konventionsstater.

Underskrifter.